

rítás miatt a Kőszénbánya és Téglagyártársulat is gyártott. A két világháború közötti időszaknak ez volt az egyedüli négy téglakemencét magába foglaló, lyukas rendszerű, kézi szerszámmal, gyors ütemben beépíthető falazótéglája. A kőbányai téglavető családokból két híres építész származott: *Feszl Frigyes és Lechner Ödön*.

Pest—Buda—Obuda téglavetőinek, gyárainak téglái a 3-as tablóban és a 4-es tabló első részében szerepelnek. Időbeli sorrendbe szedve csak a Mária Terézia által létesített Császári és Királyi Téglavető (1744-től) évszámos, római és arab szám jelű téglái vannak. A többiek ABC-sorrendben szerepelnek, mert a téglaiipar rendkívül szegény szakirodalmi anyaga ezideig nem nyújtott segítséget a téglajelek többségének azonosításához.

A 4-es tabló II. része a mai gyáraink néhány modern termékét mutatja be és szemlélteti azt a nagy fejlődést, melyet a téglaiipar a modern technika kivitelezésében elért. (B—30-as blokktegla, Alfa kézi falazóblokk, Fert fődémszerkezet stb.)

A durvakerámiának besorolt, ezideig ismeretlen téglaiipar tárgyi emlékei megérdemlik, hogy a helytörténeti munkabizottságok körében továbbra is gyűjtsük, s e fontos téglaiipar-történeti emlékek történeti adatfeldolgozását is elvégezzük. A Kőbányai Szocialista Brigádok Parkjának tervbe vett vendéglátóipari létesítménye lehetőséget fog nyújtani arra, hogy annak a téglaiipar kiállítás felé eső oldalán már kisebb költséggel legyenek elhelyezhetők a téglaiipar történetét ismertető téglasorok, és az országos téglagyűjtés megszervezésével az Országos Szabadtéri Téglaiipari Kiállítás is megvalósítható legyen.

Bízunk abban, hogy a megyei, a városi, a budapesti kerületek helytörténeti-honismereti munkabizottságainak aktív bekapcsolódása elő fogja segíteni a téglagyűjtés országos kiterjesztését.

Karacs Zsigmond

Pécsett megnyílt az állandó Bányászati Gyűjtemény

1977. november 5-én megnyílt a pécsi és a mecseki bányászat múltját-jelenét bemutató állandó Bányászati Gyűjtemény. Kilenc éve indult meg az az átfogó gyűjtőmunka, amelynek eredményeképpen ma több ritkaságszámba menő bányaföldtani szelvény és térkép, közel kétezer tárgyi emlék és nyomtatvány alkotja a me-

A bányamentés eszközeit bemutató tárló (Kóródi Gábor felvételei)

cseki bányászmuzeum anyagát. Ennek a gazdag anyagnak egy részét a Janus Pannonius Múzeum, a Baranya megyei Levéltár, a Munkásmozgalmi Múzeum, a Földtani Hivatal, a Központi Bányászati Múzeum támogatásával a Mecseki Szénbányák és a Mecseki Ércbánya szervezésében és támogatásával létesített állandó Bányászati Gyűjteményben állították ki. A gyűjtemény helyéül a Mecseki Szénbányák volt igazgatósági épületét jelölte ki *Garamvölgyi János*, a Mecseki Szénbányák igazgatója.

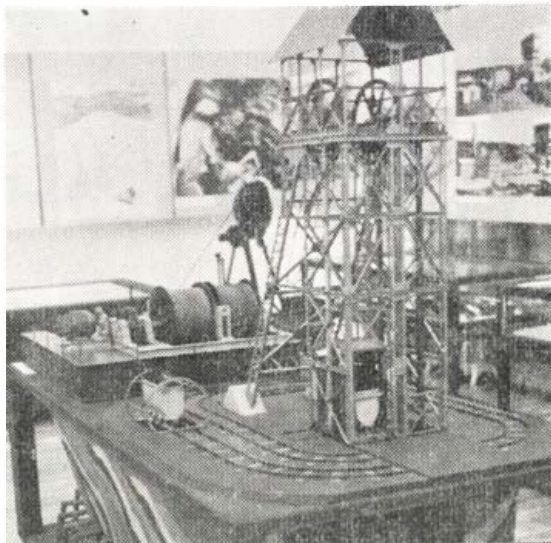
A rendkívül hatásosan elrendezett gyűjtemény gazdag geológiai anyaga bemutatja a Mecsek közeteit, ásványait. Külön teremben látható a bányászat szerszámainak fejlődése, működő aknamodell és a volt Széchenyi-akna vágatrendszerének térbeli alakulása. A sűrített levegős csákány úgy hisszük egyedi ritkaság műszaki emlékeink között, akárcsak a bányalámpák és a térképek sora. Megrázó emlékeket idéz fel az a lapát, amelyet egy Széchenyi-aknai robbanás ereje nyomott bele az ácsolatba. Különös látványt nyújtanak a bányamérőműszerek, de megtalálhatók itt a munkásmozgalom eredeti dokumentumai: a Munkás című lap egykori száma, s mögöttük felsorakozva a komlói bányászok hajdani kis csoportja, akik vállalták a mozgalommal együttjáró meghurcolást.

A mecseki ércbányászatot is bemutatja ez a gyűjtemény. Megismerjük a bányanyitás korszakát, majd áttekintést kapunk az ércbányászat fejlődéséről. A legkorszerűbb eljárások és mérőműszerek ismertetése mellett a történelmi visszaillesztés sem marad el. Szent László kicsinyített hermája, az első mecseki, geresdi ércbánya, a nagyharsányi bauxitbányászat képei mind az ércbányászat és a Mecsek kapcsolatát jelzik. A Bányászati Gyűjtemény bemutatja az elmúlt időkben kialakult bányászviséletet, valamint a bányászszázalók színvonalát is.

A mecseki bányászati emlékek gyűjtésének gondolata nem új. Már a múlt század végén volt egy gyűjtemény Szászvárott, 1905-ben pedig *Sztraka Ferenc* pécsbányai igazgató intézkedett a DGHT¹ bécsi igazgatóságának felhívására az öt évnél régebbi eszközök, gépek nyilvántartásba vételéről és megőrzéséről. A pécsi Janus Pannonius Múzeum Helytörténeti Osztálya szintén rendszeresen foglalkozott a mecseki bányászat emlékeinek gyűjtésével. Így kerültek köztulajdonba különböző személyi tárgyak, oklevelek, igazolványok, szerszámok, szobrok. A szervezett gyűjtőmunkában jelentős részt vállalt a fiatal bányaváros, Komló múzeuma is. A komlói múzeum vezetője, a ma már nyugdíjas *Kutnyánszky József* műszaki tanár 1954 márciusától 1975-ig volt a múzeum vezetője. Ma a komlói gyűjtemény a Május 1. Művelődési Központban kapott helyet. Komló város tervei között azonban szerepel a múzeum helyzetének végleges rendezése — esetleg úgy, hogy a régi tároművelés helyén egy tároműzeumot létesítsenek.

A mecseki bányászat múltját és jelenét bemutató gyűjtemény kezdeti lépés egy átfogóbb, állandó múzeum kialakításához. A gyűjtemény kialakításában szorosan együttműködő Mecseki Szénbányák és a Mecseki Ércbánya jól példázza a bányavállalatok kulturális értékteremtő és hagyományörző tevékenységét. A gyűjtemény népszerűsítése egyben a bányász hagyományok továbbélésének új lehetőségét teremti meg.

Krisztián Béla

Működő bányamodel

¹ A Széchenyi által alapított Duna Gőz-Hajózási Társaság